

PERSCOMMUNIQUÉ

Resultaten van de uitgebreide beoordeling (Comprehensive assessment) van de Belgische banken

Doelstellingen en componenten van de Comprehensive assessment

Vandaag sluiten de ECB en de nationale toezichthouders (waaronder de NBB) een grootschalige oefening af – de zogenaamde « Comprehensive Assessment of CA » - die een alomvattende beoordeling inhield van de sterke en zwakke punten van de grote banken van het eurogebied. Deze oefening had als drievoudige doelstelling de transparantie te verhogen door middel van een verbetering van de kwaliteit van de beschikbare informatie over de situatie van de banken, het bankwezen te saneren door de maatregelen te identificeren en ten uitvoer te leggen die noodzakelijk zijn om de solvabiliteit te garanderen en, ten slotte, het vertrouwen in de Europese kredietinstellingen te versterken. Deze voorwaarden zijn onontbeerlijk om de sector in staat te stellen zijn ondersteunende taak ten aanzien van de economische groei te vervullen en om te zorgen voor de geloofwaardigheid van het nieuw gemeenschappelijk toezichtsmechanisme, dat voorziet in de centralisatie van het prudentieel toezicht op de banken bij de ECB vanaf 4 november 2014.

Deze beoordeling stoelde op twee grote complementaire pijlers: de activakwaliteitsbeoordeling (*asset quality review*, AQR) en de stresstests. Deze twee grote componenten werden aangevuld met een zogenaamde « join-up » teneinde de resultaten van de AQR te integreren in die van de stresstests en aldus de coherentie van de volledige oefening te verzekeren. Terwijl de AQR zich voornamelijk toespitste op het nazicht van de waardering van de activa in de rekeningen van de instellingen op 31 december 2013, bestond het belangrijkste doel van de stresstests erin het absorptievermogen van de kredietinstellingen te bepalen ten aanzien van macro-economische en financiële schokken over een periode van drie jaar. Voor de stresstests werden twee grote scenario's in aanmerking genomen. Het eerste scenario, het zogenaamde « basisscenario », is gebaseerd op de economische vooruitzichten die eind 2013 werden opgesteld door de Europese Commissie, en stemt reeds overeen met een moeilijke situatie voor de banken, rekening houdend met de weinig rooskleurige vooruitzichten inzake economische groei en met sommige schokken die zijn opgenomen in dit scenario. Het tweede scenario daarentegen, het zogenaamde « ongunstige scenario », simuleert een ernstige verslechtering van de conjuncturele situatie, die geenszins een prognose vormt van toekomstige gebeurtenissen. In deze context moeten de resultaten van deze stresstest als een prudentiële oefening worden beschouwd. Deze stresstest houdt ook geen rekening met de mogelijke reacties van de banken; er wordt namelijk uitgegaan van een constante balans, om te vermijden dat de kredietinstellingen, om te slagen voor de stresstests, rekening houden met plannen om uit te breiden of, integendeel, om bepaalde activiteiten af te stoten.

Teneinde te bepalen of de aan de CA onderworpen instellingen corrigerende maatregelen moeten treffen, werd een minimale drempel voor de solvabiliteitsratio, berekend in termen van basiskapitaal (Common Equity Tier 1 of CET1), bepaald op 8 pct., zowel voor de activakwaliteitsbeoordeling als voor het basisscenario van de stresstest, en op 5,5 pct. voor het ongunstige scenario.

Voorschriften voor de uitvoering van de Comprehensive assessment

De oefening werd verricht onder coördinatie van de ECB en op grond van een geharmoniseerde methodologie die een convergentie beoogt in de definitie van de concepten en prudentiële regels alsook in de toezichtpraktijken. Ondanks deze harmonisatie dienen de vergelijkingen tussen de landen onderling voorzichtig te gebeuren, onder andere omdat de CA het behoud van bepaalde reglementaire opties die tijdelijk door de Europese richtlijnen wordt toegestaan, mogelijk heeft gemaakt, met name op het vlak van de definitie van het kapitaal.

De NBB heeft zich, als nationale toezichthouder, volledig aangesloten bij deze oefening, om bij te dragen tot het succes ervan en heeft erop toegezien dat de methodologie strikt wordt toegepast. Zij heeft zich eveneens gebaseerd op de expertise van derden, zoals revisoren of ondernemingen gespecialiseerd in de waardering van activa, onder meer vastgoedactiva. In totaal hebben circa 400 personen bijgedragen aan de uitvoering van de CA in België, zonder rekening te houden met de middelen die de financiële instellingen zelf hebben moet inzetten met het oog op de uitvoering van deze oefening, die zeer veeleisend was in termen van gegevens en documentatie.

Zes Belgische instellingen namen deel aan de CA. Het betreft Axa Bank Europe, Argenta, Belfius, Dexia, KBC Group, en Bank of New York Mellon. Ondanks het feit dat Dexia een entiteit is die momenteel wordt ontmanteld, werd zij aan de volledige oefening onderworpen. De CA heeft echter het door de Europese Commissie in 2012 goedgekeurde herstructureringsplan niet op de helling gezet. Het dient ook opgemerkt dat verschillende banken, waaronder BNP Paribas Fortis en ING België, aan de CA werden onderworpen via hun moederonderneming.

Resultaten van de activakwaliteitsbeoordeling (AQR)

In het kader van de AQR werd een zeer gedetailleerde beoordeling van de activa verricht voor 38 portefeuilles, die 51% vertegenwoordigen van de gewogen activa van de Belgische kredietinstellingen die aan de oefening hebben deelgenomen. In elke portefeuille werd een representatieve steekproef van de meest risicovolle kredietdossiers onderzocht, namelijk in totaal meer dan 4200 kredietdossiers en bijna 3150 onderpanden. Bovendien werden 13 complexe waarderingsmodellen beoordeeld, evenals 96 illiquide effecten voor een bedrag van 3,5 miljard.

Uit de activakwaliteitsbeoordeling is gebleken dat de **boekhoudkundige praktijken van de Belgische banken doorgaans voorzichtig zijn en in overeenstemming zijn met de internationale boekhoudnormen**, wat in het bijzonder tot uiting komt in een toereikend niveau van de voorzieningen op de kredietportefeuilles.

De aanpassingen als gevolg van de AQR zijn dus beperkt gebleven, en bedroegen 0.45%¹ van de CET1-ratio in België. Deze aanpassingen vloeiden voornamelijk voort uit de restrictieve regels die worden gehanteerd in de oefening, en stellen de jaarrekeningen van de kredietinstellingen niet in vraag. De AQR heeft evenwel **een aantal onvolkomenheden aan het licht gebracht, met name op het vlak van de gegevenskwaliteit en de methodes die gebruikt worden voor de waardering van activa en vastgoedonderpanden**. De Bank verwacht van de Belgische instellingen dat ze erop toezien in de eerstvolgende maanden tegemoet te komen aan de aandachtspunten die de AQR geïdentificeerd heeft.

Resultaten van de stresstests (ST)

Basisscenario

Alle kredietinstellingen doorstaan het basisscenario, met een CET1-ratio die, gemiddeld voor de Belgische banken, zou zakken van 14% in 2013 tot 12,5% eind 2016². Dit niveau blijft ruimschoots boven de door de geharmoniseerde methodologie vastgelegde drempel van 8%.

De algemene resultaten van de stresstests bevestigen echter de **grote heterogeniteit binnen de Belgische banksector**, die met name een afspiegeling is van de verschillen in de "business models" van de banken en de vooruitgang in de herstructurering van de activiteiten als gevolg van de financiële crisis.

Behalve een relatief lage rentabiliteit voor bepaalde banken, vloeit de vermindering met 1,5% van de kapitaalpositie van de Belgische banken voornamelijk voort uit de terugbetaling van staatssteun door een

¹ Met Dexia erbij zou dit 0,48% zijn geweest.

² Met Dexia erbij, zou het gemiddelde CET1 gezakt zijn van 14,6% in 2013 tot 12,1% eind 2016.

bank. Met uitsluiting van vermelde staatssteun, zou de CET1-ratio relatief stabiel blijven en vergelijkbaar zijn met de rest van het eurogebied.

Ongunstig scenario

Ook in het ongunstige scenario zou de gemiddelde solvabiliteitspositie van de Belgische banken, met 8,2% in 2016³, ver boven de minimumdrempel van 5,5% blijven. Een uiterst somber macro-economisch klimaat zou zich vertalen in een daling met 4,3 % ten opzichte van het basisscenario. Net zoals in het basisscenario, is de CET1 ratio ten dele beïnvloed door de terugbetaling van de staatssteun. In de rest van het eurogebied zou de gemiddelde daling tussen de twee scenario's 3,2% hebben bedragen, waardoor de solvabiliteitscoëfficiënt vergelijkbaar is met het Belgische gemiddelde.

In dit scenario zou de **achteruitgang van de conjunctuur** een significante toename van de voorzieningen en van de risicogewogen activa met zich meebrengen. Vooral de buitenlandse activiteiten van de Belgische banken zouden getroffen zijn, als gevolg van de gehanteerde hypothesen en de soms belangrijke posities van de Belgische banken ter zake. Tevens hebben de stresstests het uitbreken van een vastgoedcrisis in België gesimuleerd, vergelijkbaar met die welke zich de afgelopen jaren in sommige Europese landen hebben voorgedaan en die niet in verhouding staan met de ontwikkelingen die in het verleden in België werden waargenomen.

De activiteiten uit het verleden hebben eveneens een invloed gehad op de resultaten en het solvabiliteitsniveau, te meer omdat een van de belangrijkste hypothesen van de stresstests erin bestond te werken met balansen van de banken vastgelegd op de eind 2013 waargenomen situatie. De oefening hield wel rekening met het effect van de door de EU goedgekeurde herstructureringsplannen. Met de overige saneringsinspanningen die in 2014 werden voortgezet en die de volgende jaren nog zullen plaatsvinden, werd echter geen rekening gehouden.

Overigens zou de relatief beperkte winstgevendheid op de resultaten van een aantal banken wegen.

Dit zou in het bijzonder een rol spelen voor de Belgische banken die zich de afgelopen jaren hebben teruggeplooid op hun traditionele intermediaire activiteiten, waarvan de rentabiliteit vrij laag blijft. Het gaat daarbij voornamelijk om kredietverlening aan de Belgische economie en beleggingen in staatsobligaties, die voornamelijk worden gefinancierd met de in België opgehaalde spaargelden, met name in de vorm van gereguleerde spaardeposito's. De stresstests hebben zeer strikte hypothesen geïntroduceerd met betrekking tot het verloop van de rentemarges en de waarde van de staatsobligaties. Ze gaan met name uit van een gevoelige stijging van de kosten van de financieringsmiddelen, als gevolg van een algemene stijging van de rente, terwijl de mogelijkheden om deze stijgingen door te rekenen in de rentetarieven van de activa, sterk werden beperkt door de parameters van de oefening.

De vergelijkingen tussen de resultaten van België en die van het eurogebied moeten met omzichtigheid geïnterpreteerd worden, omdat de geaggregeerde gemiddelden betrekking hebben op vrij uiteenlopende profielen. Ook zijn de resultaten van twee grote banken die sterk vertegenwoordigd zijn in België niet in de Belgische gegevens opgenomen, omdat ze geconsolideerd zijn op het niveau van hun moederonderneming. Over het geheel kan geconcludeerd worden dat de Belgische banken – zonder rekening te houden met de activiteiten uit het verleden – meer getroffen worden door bepaalde factoren die het gevolg zijn van de herstructureringen na de crisis en van bepaalde kenmerken van hun "business model".

De waardeverminderingen en de toename van de risicogewogen activa, die betrekking hebben op de vorderingen op de overheidssector, hebben meer gewogen op de Belgische banken, die meer van dit soort activa aanhouden. Deze belangrijke portefeuille overheidspapier is het gevolg van een spaaroverschot van de privésector in België en van een zwakke vraag naar krediet, gelet op de huidige economische context. Het lage niveau van de inkomsten, exclusief rentemarge, is doorgaans onvoldoende om de verliezen waarin de stresstest voorziet, op te vangen. De kredietverliezen ten gevolge van de verslechtering van het

³ 4,7% indien rekening wordt gehouden met de resultaten van Dexia.

economisch klimaat, daarentegen, lijken de Belgische instellingen minder hard te treffen, wat de resultaten van de AQR bevestigt.

Implicaties van de Comprehensive assessment voor de Belgische banken

Twee banken werden in het bijzonder getroffen door de schokken in het ongunstige scenario, namelijk AXA Bank Europe en Dexia. De kapitaalpositie van deze twee banken ligt dus onder de vastgestelde limiet van 5,5%.

Na eind december 2013 heeft AXA Bank Europe echter verder activa verkocht die verband houden met niet-kernactiviteiten, om haar risicoprofiel te verminderen en heeft zij haar kapitaal verhoogd, zodat zij nu voldoet aan de door de ECB vastgestelde vereisten en geen aanvullende maatregelen meer moet nemen ter versterking van haar solvabiliteit naar aanleiding van de Comprehensive Assessment.

Voor de Dexia-groep werd rekening gehouden met haar specifieke kenmerken, door uit te gaan van het huidige herstructureringsplan van de groep zoals dit werd goedgekeurd door de Europese Commissie. Zo werd het feit dat in het eigen vermogen rekening werd gehouden met de niet gerealiseerde waardeverminderingen op de portefeuilles overheidsobligaties tegen marktwaarde, niet als relevant beschouwd, gelet op de staatsgaranties die de groep geniet en die haar in staat stellen de betrokken effecten te behouden tot op de vervaldatum ervan, ook bij verslechterende economische en financiële omstandigheden. Rekening houdend met het voorgaande, zou de CET1-ratio van deze groep stijgen tot 7,6% en dus hoger liggen dan de drempel van 5,5%. Bovendien heeft de Groep na eind 2013 activa verkocht, hetgeen bijdraagt tot een verdere verbetering van haar solvabiliteitspositie. De stresstest stelt het huidige herstructureringsplan van Dexia, zoals dit in 2012 werd goedgekeurd door de Europese Commissie, dus niet in vraag en vereist ook niet dat de groep extra maatregelen neemt.

Uit de resultaten van de stresstest blijkt dat de instellingen over een comfortabel kapitaalniveau beschikken in het basisscenario, en goed bestand zijn tegen ernstige schokken, zoals deze die in het ongunstige scenario zijn opgenomen. De oefening wijst echter uit dat het van belang is dat de inkomens- en financieringsstructuur in de Belgische banksector verder gediversifieerd wordt. Daarenboven dienen de banken lessen te trekken uit deze oefening en verder na te denken over de richting die zij willen geven aan hun businessmodel. Om tot een duurzaam winstgevendheidsniveau te komen en de Belgische economie te ondersteunen, zullen zij hun herstructurerings- en rationaliseringsinspanningen moeten voortzetten.

Verloop van het CET1 in het basisscenario en in het ongunstige scenario

	2013	2016 baseline	2016 adverse
SSM	11.8%	11.6%	8.4%
Belgium	14.6%	12.1%	7.4%
Belgium (excluding Dexia)	14.0%	12.5%	8.2%